

KERTINĖ
PARAŠTĖ

Lietuviškos Joninės Amerikoje

Šiandien yra vasaros saulėgrąža — ilgiausia metų diena ir kartu vasaros pradžia, o ateinantį antradienį, birželio 24 dieną, Joninės. (Šiaurės Europoje šios šventės — viena pagoniškoji, iš santykio su gamtos pasauliu kylanti, kita — krikščioniška, skirta ankstyvesniajai pakeisti, bet taip pat išlaikyti jos šventiškus bruožus, nuo seno buvo sutapdinamos.) Pernai jaunesniosios kartos mūsų poetė dr. Ginta Remeikytė-Gedo ir jos šeima sukvietė draugų būrį švęsti Jonines jų sodyboje Rockville, Maryland, ir su jais pasidalino keliom mintim apie šią šventę. Norėtumėm, kad per šiemetines Jonines ir mūsų skaitytojai, paskatinti Gintos Remeikytės žodžių, galėtų giliai ir nuosirdžiai šią šventę džiaugtis.

Mielieji, Paulius, Vilija ir aš sveikiname jus, atvykusius į mūsų gamtos kampelį švęsti Jonines. Tačiau ši šventė iš tikrųjų sunėstinė, „sutartinė“, ir jai pasiruošti padėjo daug žmonių, jūs visi, ir dabar galėsime pasidžiaugti vaisiais. O aš laiminga, kad, besiruošdama šiai šventei, turėjau progos apie ją pamąstyti ir todėl dabar noriu pasidalinti savo mintimis su jumis.

Mane jau seniai traukia Joninių paslaptys. Ir tai turbūt ne nuostabu, nes mūsų protėviai šventę ilgiausios metų dienos šventę jau nuo ketvirtąjo-trečiojo tūkstantmečio prieš Kristų. Joninės — tai saulės, vandens ir ugnies šventė. Joje sueina tiek daug, kas esmiška žmogaus egzistencijai. Joje sueina mūsų pagonybė ir mūsų krikščioniškasis tikėjimas. Rasa tampa krikštu. Ir mes turime progą savo kolektyvinėje (bendroje) pašamonėje rasti, kas mums bendra. Poeto Vaidoto Daunio žodžiais: *Kiek stočių, tiek likimų, o vis dėlto / vienas vėjas skaičiuoja metus.*

Joninės ar Rasos šventė mus vėl artimai atveda prie gamtos. Per Rasos šventę vainikai buvo pinami ne dėl pramogos. Buvo tikima, kad vainike kaupėsi amžino augalijos gyvenimo jėga. Šią savaitę čia, kur gyvename, mus valdė audros. Išrauti didžiuliai medžiai šioje pakalnėje prie upelio man

smarkiai liudija gamtos jėgą taip arti mūsų.

Joninės yra kulminacinis metas, aukščiausias taškas. Tai metų ilgiausia diena. Net ir mūsų kiemo sužydėjusi augmenija tai liudija. Šiuo metu mus aplanko šv. Jono vabalėliai. Ir, žinoma, šianakt pražys papartis.

Joninės yra perėjimo metas ir simbolizuoja perėjimus mūsų gyvenime. Pereiname nuo ilgėjančių dienų į trumpėjančias dienas, nuo trumpėjančių naktų į ilgėjančias naktis. Taip, kaip pereiname nuo to laiko, kai ko laukiame ir ruošiamės, iki kol tai prisimename.

Baigsiu šias savo mintis Kazio Bradūno žodžiais iš jo poezijos rinkinio *Krikšto vanduo Joninių naktį*:

VARDO APEIGINĖ

*Giliai iš po žemių — šaltinis.
Aukštai iš padangių — šviesa.
Ir tu, genties pirmutinis,
Ranka ištiesta*

*Ringuoji šventąją drobę...
Dar vardo nėra.
Laukiame, pečius apsigobę
Apeigine skara...*

*Dabar pašauk vardu —
Į šaltinį brendu.*

Kviečiu jus bristi į Joninių šaltinį...

Ginta Remeikytė-Gedo

Metmenys Mažosios Lietuvos praeičiai pažint

VYTAUTAS A. JONYNAS

• Martynas Gelžinis. MŪSŲ GIMTINĖ MAŽOJI LIETUVA. Parengė spaudai Petronelė Žostautaitė. Vilnius: Mažosios Lietuvos fondas, 1996. Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 598 puslapiai.

Šio rašinio autoriui yra ne kartą tekę aptarti Mažosios Lietuvos fondo pastangomis išleistas veikalus ir ta pačia proga užsiminti, kaip susikūrė tas vietas ir kokie jo siekliai. Atrodytų, nėra ko pridurti...

Naujai pasirodęs Mažosios Lietuvos fondo leidinys — Martyno Gelžinio knyga *Mūsų gimtinė Mažoji Lietuva* tačiau verčia dar kartą tuos dalykus prisiminti ir kai ką patikslinti. Mat, kaip sužinome iš pratarės (Vilius Pėteraitis), Martynas Gelžinis buvo to leidybinio šurmulio „spiritus movens“ ir faktiškai Fondo steigėjas. Jei ne jo straipsnių ciklai *Naujienu* laikraščio atkarpose (rašinio „Mažlietuviai yra Klaipėdos srities autochtantai“ 11 tasų ir kito — „Klaipėda ordino valdžioje“ 45 atkarpos), vargu ar būtų buvę pakankamai paskato ryžtis kaupti ir skelbti medžiagą apie Mažosios Lietuvos praeitį.

Faktiškai maždaug apie 1983 metus galutinai išsiskristalizavo idėja parengti kolektyvinį kelių autorių veikalą (išverstą į anglų kalbą) ir išleisti jį *The Problems of Lithuania Minor* pavadinimu. Čia pat buvo suskasta pradėti ir lešų vaju. Martynas Gelžinis ne vien karštai pritarė šiam sumanymui, bet ir nieko nelaukęs įsipareigojo paruošti pradinį rankraštį.

Nelaimei, sveikatai pašlijus, Gelžinis nespėjo to teksto parašyti. Nebepajėgė jis pertvarkyti ir suglaudinti savųjų rašinių, skelbtų periodikoje, perleisdamas tą triūsą jau ir taip užsivertusiam darbais Ansu Lymanui, Lietuvos pajūrio redaktoriui.

Iš tikro tiems atspaudams dar teko nemažai pakeliauti iš rankų į rankas, ieškant redaktoriaus. Kol pagaliau, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, šis darbas buvo patikėtas dr. Petronelėi Žostautaitė.

Kaip skaitytojas sužino iš Anso Lymano parašytos Mar-

tyno Gelžinio (1907-1990) biografijos, aptariamojo veikalo autorius yra spalvinga, kontroversinė asmenybė, bet ne istorikas. Baigęs 1928 metais mokytojų seminariją, Gelžinis kurį laiką dirbo mokytojo darbą Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijoje. 1938 metais jis baigė Klaipėdos Prekybos institutą ir, gavęs stipendiją, tęsė mokslus Paryžiuje.

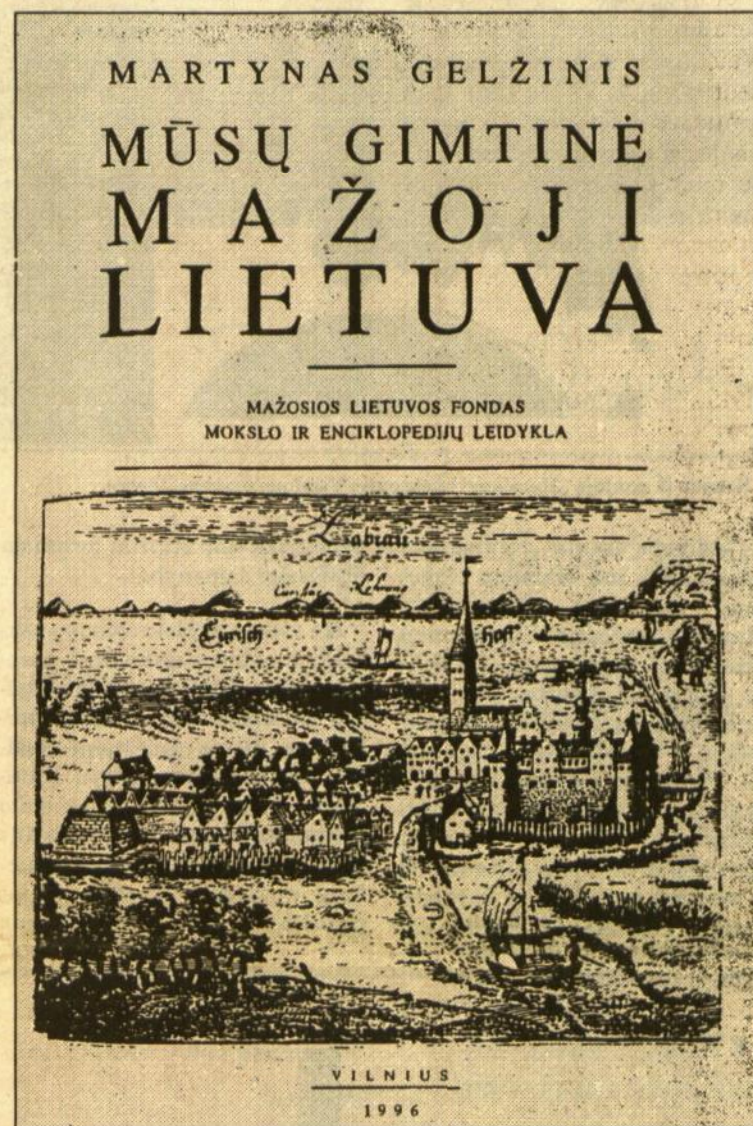
Bet, nors ir neišėjęs istorijos mokslų, nors ir savamokslis, dilektantas, ėmęs nuo pat mažens domėtis savo gimtinės praeitimi, Martynas Gelžinis yra savo amžiaus vaikas. Kaip daugeliui šio šimtmečio istorijos mokslininkų, jam būdingas polinkis užginčyti (kvestionuoti) ankstesnių kartų prielaidas, neretai atidengiant tų paistalų niekybę. Impulsyvi autoriaus prigimtis neleido Gelžiniui tapti kabinetinio tipo istorijos tyrinėtoju, bet bloškė jį polemikon. Tai paaiškina Martyno Gelžinio tekstų fragmentiškumą, pabirumą, šokčiojimą nuo vieno siužeto prie kito. Nors autoriaus nuolatos grįžtama prie pagrindinės siekiamybės: remiantis patių vokiečių istoriniais šaltiniais ir vokiečių istoriografija, apginti istorines mažlietuvų teises į trylikąjame šimtetyje Kryžiuočių ordino užgrobtas baltų žemes.

Yra verta šioj vietoj paminėti, kad parinktas Gelžinio eseistikaipavadinimas yra nelabai vykęs ir netgi klaidinantis. Jis įtaigauja žvelgti į knygą kaip į enciklopedinio pobūdžio kompiliaciją, suteikiančią skaitytojui žinių apie aptariamąs srities geologiją, geografiją, etnologiją, zoologiją, istoriją ir t.t. Kaip, sakysim, kažką panašaus į dvitomį Norberto Vėliaus redaguotą leidinį, pavadintą *Lietuvinių kraštų* (žr. *Draugas* 1996 m. lapkričio 2 d.).

Tiesia, Martynui Gelžiniui pasitaiko kartais užsigaisti prie toponominių dalykų (pavyzdžiui, Klaipėdos krašto vietovardžių kilmės aiškinimų), bet iš esmės jo dėmesys yra sukauptas trijų pagrindinių problemų svarstymui. Butent: 1) prielaidų apie krašto senbūvių (autochtonų) kilmę analizei (jos centre yra vokiečių geografo Hanso Mortenseno ir jo žmonos Gertrudės šio šimtmečio pradžioje propaguotų hipotezių sumaliimas); 2) srities gyvenimo Ordino priespaudoje pavaizdavimui; ir 3) Klaipėdos krašto problemų, būnant Lietuvos respublikos sudėtyje, aptarciai.

Šias tris apybraižas papildo dar keli trumpesni rašiniai apie „Ostforscherei“ naujas mūsų praeities klastotes, apie išeivijos veiklą užsienyje (grynai informacinis) ir apie neėkškus didlietuvius istorikus. Pastarojo pavadinimas neypatingai protingas: „Ar gali dr. Zenonas Ivinskis parašyti nešališką Mažosios Lietuvos istoriją?“ Šie trys tekstai, sakytumėm, sumenkina knygos svorį, suteikdami jai nemalonų „pagrėbštų“ pobūdį. Bet, kaip sakoma, „iš dainos žodžio neišmes“.

Leidėjams rūpėjo prisiminti Martyną Gelžinį kaip Santaros

[Lietuvių Jaunimo Draugijų Santaros — po 1924 metų persitvarkiusios iš Prūsų lietuvių draugijų] vadą ir nepailstantį kovotoją už mažlietuvų teises. Ir tą vaidmenį leidinys atlieka, nepaisant pasitaikančių jame nesuvaldytos arogancijos ir frustracijos proveržių. Neuzginčytina, kad, kaip daugelis išeivijos kultūrininkų, Gelžinis dirbo priešokiais, impulsyviai, „droždamas“, kaip sako prancūzai, „strėles iš bet kokio medžio“, kad apgintų mūsų praeitį nuo priešų prasimanymų. Ir tai atspindi jo pasakojime pasitaikančius ar nepakantumus kiek skirtingiau galvojantiems. Nieko nepadarysi, jei diskusijos su profesoriais Mortensenais turi aitrų 19-ojo amžiaus scholastinių disputų priekvapi. Gal genetinė istorijai pažengus priekiu, su DNA analize bus tikrai imanoma rasti atsakymus į tokius sudėtingus klausimus, kaip Mažosios Lietuvos senbūvių kilmę.

Yra tikrai apmaudu, kad likimas neleido Martynui Gelžiniui pačiam pašalinti įvairias digresijas bei kitas nedermes, bet gera šioj vietoj prisiminti, jog jo knyga nėra vadovėlis, o apybraižų rinkinys. Tai, sakysim, akivaizdu, palyginus jo knygą su Martyno Brako veikalu *Mažosios Lietuvos politinė ir di-*

plomatine istorija (žr. *Tėviškės žiburiai* 1995 m. rugsėjo 29 d.) Šiosios autorius, taip pat savamokslis istorikas, aprėpia kur kas didesnę plotą, sumini taip pat Mortenseno sąpaliojimus apie kuršių įsifiltravimą Klaipėdos kraštą, apie „Niekieno žemę — dykrą“, bet kur kas glausčiau ir iš viso supranta miam.

Prapajstant Martynui Gelžiniui geras intencijas, pavydėtiną darbštumą ir kruopštumą, tenka konstatuoti, kad jo proza neįmonponuoja nei lakumu, nei vaizdingumu. Gal čia kaltas pats siužetas, bet ta proza nėra nei ypatingai pagavi, nei sklandi. Prie to prisideda ir sintaksės dalykai. Leidinio rengėja Petronelė Žostautaitė sakosi, jos pagrindiniu siekimu buvęs stiliaus apglaištymas. Iš tiesų, Gelžinio sakinių struktūra rankraštyje buvo stipriai veikiamą vokiškos sakinių darybos — monotoniškos jų „Wortfolge“. Bet Žostautaitė neprikaišoja Gelžiniui polinkį į retoriką ar faktų iškraipymą. Priešingai, jina jam pripažįsta gerą istoriografijos metodų pažinimą: „Jis [Martynas Gelžinis] nuodugnai išanalizavo XIII-XIV amž. svarbiausius pirminius vokiečių istorinius šaltinius: kronikas, metraščius, popiežių bules, slaptųjų Kryžiuočių ordino

ir Rytprūsių archyvų foliantus — rankraštes bylas, imperatorių bei privačių asmenų korespondencijas. Turėdamas gerą archeografinį pasirengimą, autorius galėjo gerai suprasti senųjų dokumentų esmę, turinį, rūšis, jų išorines ir vidines žymes, senovės datavimą, ukio ir turto perdavimo dokumentus, sugebėjo rausti archyvuose ir ieškoti atsakymo į jam rūpimus klausimus. Jis taip pat išstudijavo vokiečių istorinę literatūrą, susijusią su Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto problematika, pasitelkę analizei lingvistinius, archeologinius, statistinius ir kitus duomenis“.

Kaip kiekvienas gali atspėti, tuo norima pasakyti, kad savo krūviu *Mūsų gimtinė Mažoji Lietuva* nelaikytina istorijos pradžiamokslu, bet yra siauros specialybės žinovų grupei skiriamas veikalas. Tai pabrėžia ir Petronelė Žostautaitė savo baigminėse pastabose, išreikšdama lūkestį, kad knyga susilauks dėmesio iš akademikų ir akademikų pusės — kritinių pastabų bei netikslumų atitaisymo.

Kiekviena karta žvelgia į praeitį savuoju žvilgsniu, interpretuodama ją iš savo regos taško. Neretai daug ko neįžiūredama, dar dažniau daug kuo nesistebėdama ir nesidomėdama. Panašiai turbūt atsitiks ir šios Martyno Gelžinio knygos atveju. Eilinio skaitytojo dėmesį pratrauks tačiau Klaipėdos krašto istorijos laikotarpis, kai jis buvo Lietuvos valstybės protektoratas.

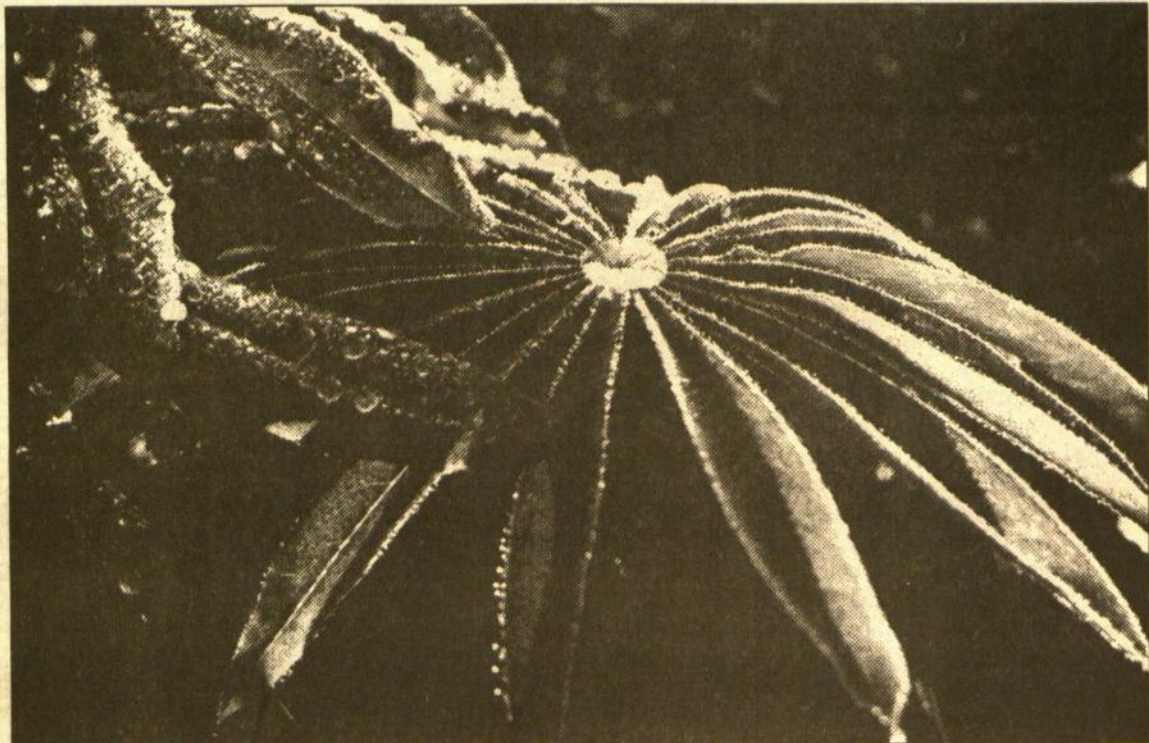
Nors ir šioje dalyje esama pasakojimo nesklaidumo, siūlo galo pametimo, bet, ką bepasakytumėm, tai aktuali medžiaga. Gelžinis nepagailejo pastangų iškristi prieš slapstomą archyvinę medžiagą apie Lietuvos-Vokietijos diplomatinį santykius, vokiečių penktosios kolonos veiklą, pagaliau nacių vyriausybės santažas, klastas ir provokacijas. Drąsiai ir išsamiiai jis atidengia mūsų vyriausybės darytas nuolaidas besociam Hitleriui rudam. Netgi autorius priekaištai mūsų diplomatomams bei teisės žinovams: kad jie patinęję parašyti atsiminimų knygas, kažkaip skamba šioj knygos dalyje natūraliai, o ne kokių frustracijų išlydžiu.

Kas be ko, dalis šių skaudžių visiems lietuviams praeities įvykių buvo visai įtikinamai nušviesta Martyno Purvino veikalė *Klaipėdos krašto mokyklų draugijos istorija* (žr. *Draugas* 1995 m. spalio 21 d.), bet Martyno Gelžinio tekstas daug ką papildo arba parodo naują šviesą. Bent norėtūsi šia proga

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Joninių šventė • Martyno Gelžinio veikalas apie Mažąją Lietuvą • Eimunto Nekrošiaus „Hamleto“ spektaklis Vilniuje • Retos knygos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje • Eglės Juodvalkės eilėraštis, skirtas Birželiui • Režisieriaus Povilo Gaidžio sukaktis • Jurgio Šapkaus skulptūros • Petro Melniko apsakymas

Vasaros rasa

Algio Jakšto (Švenčionėliai) nuotrauka

Naujasis „Hamletas“ Vilniaus dramos teatre

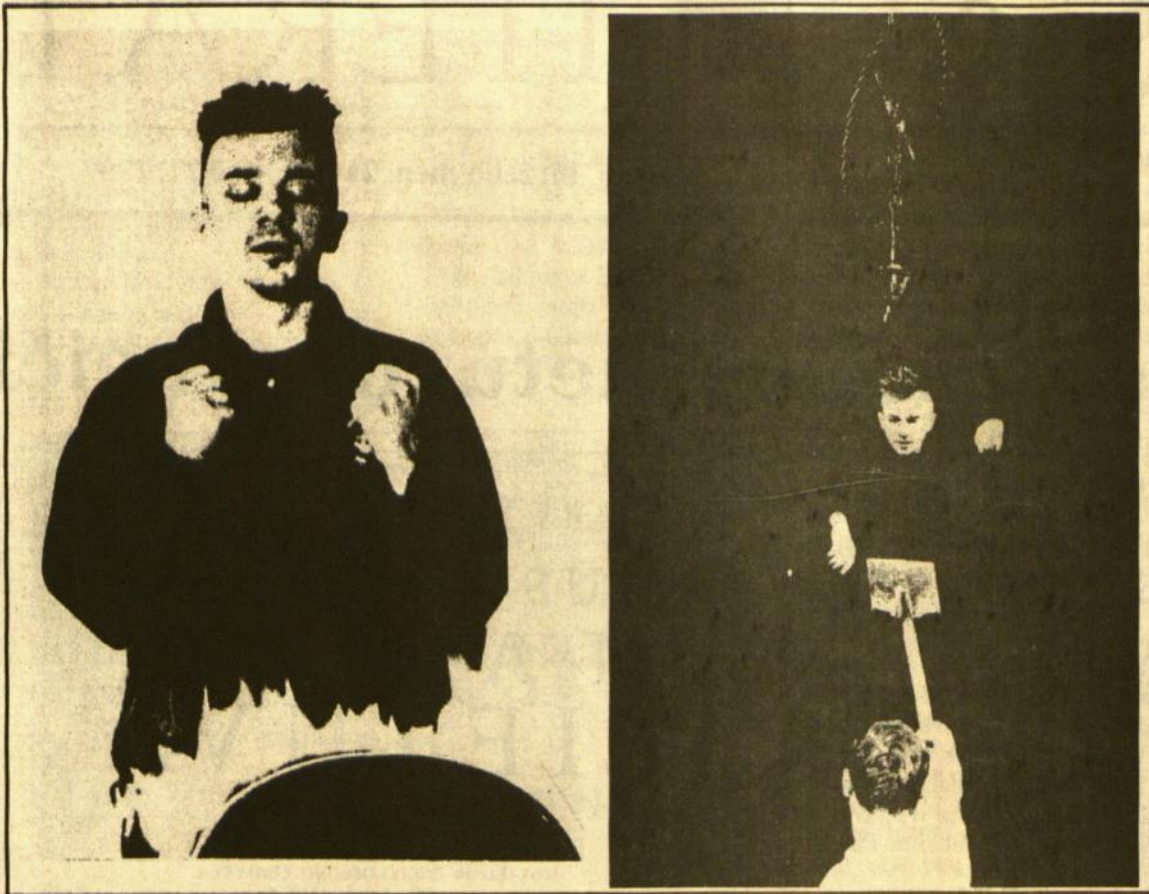
ALGIMANTAS ANTANAS
NAUJOKATIS

Bene reikšmingiausias šio Lietuvos teatrinio sezono įvykis — režisieriaus Eimunto Nekrošiaus spektaklio „Hamletas“ premjera Vilniaus Akademiniame dramos teatre. Režisierius naujas, neįprastai pažvelgė, savitai interpretavo Šekspyro tragediją ir sukėlė didelį visuomenės susidomėjimą. Svarbiausiam — Hamletui vaidmeniui Nekrošius pasirinko ne kokį nors pagarsėjusį aktorį, o Lietuvoje papuliary roko muzikos atlikėją Andrių Mamontovą. Šiojo aktorinis debiutas buvo įspūdingas.

Teatro žinovą, almanacho *Teatras* vyriausią redaktorių Audronį Liugą paprašiau *Draugo* šeštadienio priedo skaitytojams pasakyti keletą minčių apie „Hamletą“ premjerą.

***

Šiandien, kai Šekspyro pastatymai kuriami, pasitelkiant ir stulbinančias kompiuterines technikas, ir primityvias „skurdaus teatro“ priemones, beprasmiška kalbėti apie epochą, turintį savo „Hamletą“. Ir tik drąsi, atvira, net išmintingai avantiūriška, bet publikai nepataikaujanti, aktualumo, tariamo universalumo nesivaiškanti „Hamletas“ sceninė traktuotė gali sugrąžinti tragedijai esamą laiką, nustebinti ir sukreisti. Būtent toks, man atrodo, yra Eimunto Nekrošiaus spektaklis.

Scenos iš naujojo „Hamletas“ spektaklio Vilniaus dramos teatre.

„Individo drama“ Nekrošiaus spektaklyje yra Hamletas tragedija, Andriaus Mamontovo Hamletas tragedija. Kiti jaunieji „Hamletas“ personažai — Ofelija, Horacijus, Laertes yra tarsi ankstyvesnių Nekrošiaus spektaklių — „Kvadratas“, „Pirosmani“, „Dėdė Vania“ — įvaidžijų atspindžiai, savotiški režisieriaus meninio pasaulėvaizdžio archetipai, o Hamletas — visiškai naujas ir jo kūryboje savaip netikėtas. Netikėta, kad

personažą taip stipriai formuoja aktorius asmenybė.

Nė viename Nekrošiaus spektaklyje nebuvo išskirtinio herojaus, o juolab tokio neįvardijamo ir neturinio aiškios, apibrėžtos vietos griežtame režisieriaus pasaulėvaizdyje. Hamletas — vienintelis šio spektaklio personažas, kurio režisierius nesuvokia iki galo ir kurio niekaip nevertina. Tačiau iš pat pradžių jį pasmerkia, ir kuo

Hamletas nuoširdesnis, atviresnis, tuo tragiškesnis jo pasmerkimas. Stebint Andriaus Mamontovo Hamletą, susidaro įspūdis, jog Nekrošiaus režisūrinė meistrystė tik padeda aktoriumi būti scenoje, sukuria aplinkybes, atskleidžiančias jo žmogišką prigimtį ir pasąmonę, kuri formuoja vaidmenį, suaušta iš pojūčių ir nuojautų, egzistuojanti tarp gyvenimo ir teatro. Kitaip tariant, Nekrošius padeda Mamontovui Hamletui „matyti

ti savo sielos akimis“.

Eimuntas Nekrošius nesureikšmina Hamletas monologą „Būti ar nebūti“, tačiau ir nesisitengia jo demistifikuoti. Andrius Mamontovas taria monologą žodžius, nuo kabančio pjūklą ant jo nuogo kūno krintant lediniams vandens lašams, taip, tarsi pirmą kartą visa savo esybe pajustų ir suvoktų jį užgriuvusį milžinišką, nepakečiamą svorį. Jis dar klausia savęs, o jau galima nujausti, jog Hamletui skirta „nebūti“. Hamletas nesirenka. Sugniuždyta, vos bėpavotvintį ant kojų jį po monologą tiesiog išvelka Karalienė — motina (aktorė Dvilė Šilkaitytė), kurios siaubas sumišęs su gilia motiniška meile. Po šio sukrėtimo visiškai suprantamas beviltiškas Karalienės šauksmas, adresuotas net ne Hamletui, o kažkam iš aukščiau: „Kas gi man daryti?“ Jis taip pat, kaip ir Hamletas monologas, pranašauja neišvengiamą tragišką atomazgą.

***

Draugo šeštadieniniame priede buvo rašyta apie dvikalbį (lietuvių ir anglų kalbomis) Vilniuje pradėtą leisti almanachą *Teatras*. Jau rengiamas antrasis jo numeris. Almanachas *Teatras* turėtų sudominti JAV, Kanadoje, kitose šalyse gyvenančius lietuvius. Almanachą galima užsisakyti. Jo metinė prenumeratoras kaina (per metus — du numeriai) su oro pašto išlaidomis — 12 JAV dolerių. Norintieji gauti almanachą, tepasiunčia savo adresą ir čekį adresu: Leidykla „Scena“, Vilnius, Gedimino pr. 1, Lietuva.

Mažosios Lietuvos praeitis

(Atkelta iš 1 psl.)

paminėt dalykus, ne visada minimus fasadinę mažlietuvių istoriografiją.

Panašiai kaip Purvinui, Gelžiniui būdinga pastanga duoti „panoraminį“ žvilgsnį į krašto buitį, atidengti gyvenimo ritmą, gyventojų lūkesčius ir srities ekonominį vaizdą. Tiesa, jis mini pasikeitimus, įvykusius tuoj po 1870 metų karo su Prancūzija, bet jis vaizdžiai kalba apie traukėnų auginimą kariuomenei, trilaukinės sistemos pakeitimą į intensyvesnį pašarų auginimą, medinašių vežimų išnykimą, įvairių žemės ūkio draugių ir žemės bankų atsiradimą. Žodžiu, visas permainas, skatinančias „šičionykščius“ šlietis prie vokiečių. Jo žodžiais, „anų laikų mažlietuviams terūpėjo vienas klausimas — lietuvių kalbos išlaikymas“. Ūkiškai jie kartu su vokiečiais lygiai ir ramiai gyveno gerėjančia gyvenimo tėkme... Už jų kiaules buvo mokama lygiai ta pati kaina, kaip ir už vokiečių. Nebuvo ir religinių problemų. Mažosios Lietuvos didelė gyventojų dauguma buvo tos patios liuteronų tikybos. Apie Lietuvos valstybės praeitį jie nieko nežinojo, o apie kokią kultūrinę autonomiją jie ir galvoti negalvojo. O dėl mažlietuvių nesusiavikymo, nenuvokumo politikoje Gelžinis primena, kad:

„Dr. Sauerveinas („Lietuviai esame mes gimę“ autorius), išgyvenęs 24 metus Maz. Lietuvoje, neišrinktas į Reichstagą, supykė dėl mažlietuvių nedėkingumo, kad pastarieji neįvertinę jo pastangų dėl lietuvių kalbos, ir tais pačiais metais (1898) išvyko iš Maz. Lietuvos ir į ją daugiau nebeįgrįžo“ (p. 307).

Iš knygos sužinom, kad Pirmojo pasaulinio karo metu Rytprūsiai gerokai nuo rusų nukentėjo, bet visi tie nuostoliai išėjo kraštui į sveikatą: „Per trumpą laiką vėl atsirado trobesiai, dirbtuvės, kartiamos, malūnai, kiti karo sunaikinti pastatai. Savo išore naujoji statyba atrodė daug gražesnė už ankstesnę ir kraštas igavo baltuojujantį ir raudonojujantį vaizdą. Už tai savininkai nepriėmė mokėti ir su dideliu dėkingumu dar daugiau prisirišo prie Vokietijos ir vokiečių vyriausybės... Taip šitas epizodas prisidėjo prie lietuviško tipo statybos sumenkimo ir lietuviško gamtovaizdžio sunaikinimo“ (p. 310).

Autorius sumini pirmąsias lietuvių konferencijas Šveicarijoje ir Olandijoje, kuriose dalyvaujant Amerikos lietuvių ir Rusijos bei Vilniaus Lietuvos tarybos delegatams, buvo ruošiami būsimieji pareiškimai Taikos konferencijai Versalyje prijungti tam tikra pasienio ruožą, prie Lietuvos respublikos.

Iš kitų, šiandien komiškai atrodančių, dalykų patiriam, kad lenkų delegacijos pirmininkas, garsusis endekas Dmowski,

—Ir taip, ir ne. Per tuos šimtus metų daug kas pasikeitė. Repetuoju, „Hamletas“ norėčiau sugrįžti į seną, naują teatro tradiciją, grubaus teatro poetiką. Shakespeare'o pjesėje aktorai atlieka demaskavimo funkciją. Matyti, jog Hamletas jais pasitiki, gražiai, pozityviai kalba apie aktorius. Ir pats mėgsta pavaidinti. Tačiau sunku tai išspręsti scenoje. Situaciją „teatras teatre“ visada vertinau kaip banalią. Tai tas pats, jei matematikoje kvadrata pakeltume kvadratu. Mes ir taip esame ant scenos, esame teatre ir dar turime rodyti, kad darome paralelinį teatrą.

(Tęsinys ateinančią šeštadienį)

Martynas Gelžinis (1907-1990)

turejęs labai elegantišką pasuylmą tarpusavio susiklausymui pasaulyje stabilizuoti, būtent prijungti prie Lietuvos Nemuno žemupį ir dalį Pietnemunijos, o visą Lietuvą prijungti prie Lenkijos „mocarstvos“.

Idomiai pasakojama apie civilį komisarą, prancūzą Gabriel Petisne, kuris, paisirodo, nekenčęs lietuvių, bet bičiuliauvisis su lenkais, su „freištatinkais“, vokiečių-lietuvių namynės Bunto atstovais ir kitokių gaivalu, ir pritaręs klasingam Hyman's'o projektui, kurio pagrindu buvę prikelti iš kapų milžinų Liubliano unija. Padėtis buvo tokia komplikuota ir neaiški, kad kai atėjo žinia iš ambasadorių konferencijos, jog Lietuva tapo lygiateise su kitomis Europos valstybėmis, „religingi nusiteikusi Lietuvos visuomenė tokį reikšmę palaikė ypatingai“ (Dievo Motinos dovana Kaledų proga Marijos žemei“ (p. 319).

Ne visiem žinom faktas yra Gelžinio priminimas, kad „vienintelė valstybė, traukėsiu Klaipėdos krašto prijungimą prie Lietuvos, buvo Sovietų Sąjunga“ (p. 330).

Kai kurie Gelžinio samprotavimai pasimato kontroversiniais. Taip, sakysim, svarstydama priežastis, privedusias prie 1939 m. kovo 22 d. įvykių, atseit Klaipėdos atplėsimas nuo Lietuvos, jis juose įžiūri slaplus vokiečių-rusų sandėrius. Ir tą nuolatinę paramą maskoliams, jis įžvelgia kažin kur toli. Buta netgi sinchronizacijos:

„Kai tik Ordinas sužinodavo, kad daugumas Lietuvos karių yra išvykę į Rytus, jie verždavosi gilyn į Lietuvą, plėšė, degino, išsivedė moteris ir vaikus į nelaisvę. Tada lietuviai, Maskvos dar neapėmę, turėdavo grįžti į Vakarus Lietuvą ir gelbėti savo kraštą nuo Švenčiausios Paneleš karių“.

Daug idomos informacijos aptinkame Gelžinio pastabose, kad šiuo metu Mažosios Lietuvos tema domisi lenkų istorikai. Taip pat ir nepribaigti naciai „Ostforschei“iai, kurių tezė yra, kad lietuviai gražinę noromis, gerai apsigalvoję, beviltiškai suvokiečiųėjusi Klaipėdos kraštą, anaipol nepabugę Wehrmachto, kaip kad 1938 metais visais sąnariais drebėję Prancūzijos ir Anglijos žmonės Muenchen'o derybų istorijoje.

Martyno Gelžinio straipsnis „Kas atplėšė Klaipėdą nuo Lietuvos“ vertingas tuo, kad jis primena skaitytojui, jog Lietuvos-Vokietijos santykiuose būta visokio „baletto“, visokių „pas de deux“ ir „fouette“ figurų ir kad, deja, dar ne viskas yra išnešta į šviesą.

Belieka tik pridurti, kaip visi Mažosios Lietuvos fondo leidiniai, Martyno Gelžinio knyga yra aprūpinta būtinom asmenvardžių, vietovardžių rodyklėmis, naudotos literatūros sąrašas ir santraukos (kažkodėl vadinau „reziume“) anglų ir vokiečių kalbomis. Esama net chronologinės lentelės.

WILLIAM SHAKESPEARE

HAMLETAS

Ištraukos iš pokalbio su Eimuntu Nekrošium „Hamletas“ išvakarėse

RAMUNĖ MARCINKEVIČIŪTĖ

—Gal pradėkime su banaliausiu ir sunkiausiu klausimu — kodėl „Hamletas“?

—Žinai, būsiu atviras — man tas pats, ką statyti. Tiesiog kiekvieną kartą užvaldo profesinis azartas.

—Ar pavyks įveikti „Hamletą“?

—Ne! Tai neįmanoma. Kuo ilgiau repetuoju, tuo tvirtėu įsitikinimu — tik labai jaunas ir visiškai nepatyręs režisierius gali gerai pastatyti „Hamletą“. Ir suvaidinti taip pat.

—Pas mus buvo įsitvirtinusi nuostata, jog tokį vaidmenį kaip Hamletas reikia užsitaruoti, reikia jo sulaukti, išsikvoti pripažinimą ir tik tada vainikuoti Shakespeare'u. Tačiau pjesėje Hamletas jaunas — jis studentas.

—Taip, ir jo amžius daug ką lemia. Ar gali motinos neištikimybė taip alinamai jaudinti nebejauną vyrą? Hamletas gyvena kitų gyvenimus. Jis dar labai arti savo tėvų. O, tarkime, keturiasdešimtmetis vyras, vis dar neturintis savo gyvenimo, jau yra tam tikra anomalija. Hamletas yra jaunas ir pjesėje jo amžius — vienas iš pagrindinių įvykusios tragedijos generatorių.

—Vadinasi, žiūri į „Hamletą“

ir kaip į šeimos kroniką? O kur šiuo atveju privalomos gilos filosofinės interpretacijos?

—O ar neatrodo, kad tokias filosofijas žymiai lengviau teatro scenoje padaryti? Čia įmanoma daug tariamų gilumų sukurti. Oi, kokią luitą galima sukompnuoti neatsakant už jo reikšmes ir apsimitant, kad sumastė kažką ypatingą. Nors... „Hamletas“ — ištis teorinė pjesė. Ne-pastatoma.

—Teatrinės aplinkos išprovokuotas klausimas: tik pastatęs roko operą „Meilė ir mirtis Veronėje“ Hamletas vaidmeniui kvietiesi „Fojė“ lyderį — Andrių Mamontovą. Panorėjus galima įžvelgti naują teatrologinę temą „Nekrošius ir popkultura“.

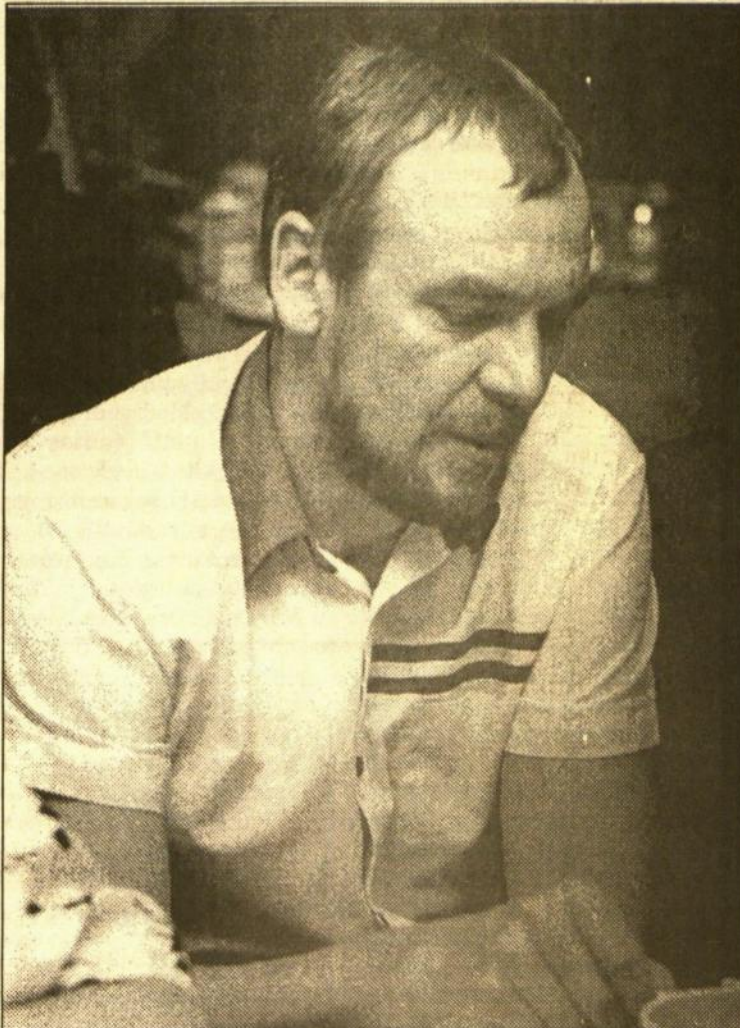
—Neturiu tokios klastos. „Popsas“ nėra blogas dalykas. Popkultura yra nuoširdesnė nei elitinė. Išdidžioji elitinė išauga iš to niekinamo „popso“. Sūnus gyvena mieste ir gėdijasi savo kaimiečio tėvo. O kai staciau „Veroną“, atidaviau tiek pat meilės, jėgų ir išmonės, kaip ir statydamas bet kurį kitą spektaklį. Dirbau su popkultūros žmonėmis, ir kas atsitiko — ar mano oda pastorėjo, žvilgsnis atbuko? Jei man sako „tavo spektaklis masiniam žiūrovui“, primu tai kaip komplimentą.

Jie mus maitina. Tie, kurie sėdi ir žiūri. Kas mes be jų? Dabar į profesūros sluoksnį teatras įsibrovė. Eksperimentai, labo-

ratorijos, projektai. Jausmai mėgintuveliuose. Paimkime ir išdalinkime žiūrovams trigonometrijos vadovėlius. Bus sąžiningiau. Vis tiek lieku išitikinęs — mene reikia būti biologiskai švariam. Kiek kartų mesdavau pradėtą repetuoti sceną ar spektaklį pajutęs — ne taip, ne tai. Širdies ritmo reikia klausytis. Jis viską pasako, o ne galva. Širdis ima talaluoti, vadinasi, perspėja — ne tai. Ir čia ne metafora, čia fiziologija. Širdis yra tas organas, kuris ir į baime pirmas reaguoja: smegenys dar miega, o širdis jau plaka pašėlusiu greičiu.

—O gal mūsų dienų teatras yra rafinuotesnis?

—Rafinuotesnis? Uždaresnis. Kaip sekta. Tada aš renkuosi

Režisierius Eimuntas Nekrošius prieš kiek metų Čikagoje, kada jo spektakliai buvo statomi Tarptautiniame teatro festivalyje.

Jono Kuprio nuotrauka

Sukaktuvininkas Klaipėdos dramos teatro režisierius Povilas Gaidys

EDVARDAS ŠULAITIS

Viena iš spalvingiausių figūrų Lietuvos teatriniam gyvenime – Klaipėdos dramos teatro vyriausias režisierius Povilas Gaidys šių metų gegužės 24 dieną šventė savo 60-ąjį gimtadienį. Ta sukaktis tada buvo prisiminta tik jo šeimos draugų ratelyje, o oficialius šios garbingos sukakties paminėjimas įvyks birželio 15 dieną po sukaktuvininko naujos premjeros (Šekspyro komedijos „Daug triukšmo dėl nieko“).

Sukakties proga į Klaipėdą Povilo Gaidžio režisuotus spektaklius atveža Vilniaus Jaunimo teatras (R. Blaumanio „Siuvėjų dienas Silmačiuose“ ir praėjusią žiemą Šiaulių dramos teatre. pastatytą P. Šeferio „Juodąją komediją“). Taip pat ta pačia jubiliejaus proga savo spektaklius Klaipėdoje parodys Panevėžio Juozo Miltinio teatras, Kauno, Vilniaus „Vaidilos“, Rusų ir Akademinių dramos teatrai.

Su sukaktuvininku Povilu Gaidžiu per jo gimtadienį teko kalbėtis telefonu ir jį pasveikinti Čikagos teatralų vardu, nes su jais prieš penkerius metus šis žymusis Lietuvos režisierius yra turėjęs glaudžius ryšius. Kaip žinome, jis pusmetį praleido Čikagos pašonėje – Cicero ir čia dirbo Čikagos „Vaidilutės“ teatre, pastatydamas 1992 m. gegužės 17 d) Petro Vaičiūno dviejų dalių komediją – „Patriotai“. Šis veikalas buvo pakartotaisiais metais Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimo proga Lemont, Illinois.

Povilas Gaidys tada ne vien tik režisavo minėtą veikalą, bet taip pat dėstė Lituanistikos Katedroje Illinois universitete, dalyvavo ir keliose specialiose vakaronėse. Jis apie savo viešnagę Cicero ir Čikagoje plačiai yra kalbėjęs Lietuvos laikraščiuose, žurnaluose, pasakojęs per radijo ir televiziją. Tokiu būdu jo ryšiai su Čikagos lietuvių teatralais išliko ne vien tik jo atmintyje, kaip šviesus reiškiny, bet ir įėjo į Lietuvos teatrinio gyvenimo istoriją.

***

Povilas Gaidys gimė 1937 m. gegužės 24 d. Subačiaus mieste, Panevėžio apskrityje. 1954-1958 metais mokėsi ir baigė Lietuvos valstybinę konservatorijos aktorinio meistriškumo klasę. Tuomet įstojo į Maskvos valstybinį teatrinio meno institutą ir čia 1963 metais įsigijo dramos teatro režisieriaus specialybę. O Klaipėdos dramos teatre dirbo 1964-1965 metais, po to – 1966-1967 metais, po to – 1968-1969 metais, po to – 1970-1971 metais, po to – 1972-1973 metais, po to – 1974-1975 metais, po to – 1976-1977 metais, po to – 1978-1979 metais, po to – 1980-1981 metais, po to – 1982-1983 metais, po to – 1984-1985 metais, po to – 1986-1987 metais, po to – 1988-1989 metais, po to – 1990-1991 metais, po to – 1992-1993 metais, po to – 1994-1995 metais, po to – 1996-1997 metais, po to – 1998-1999 metais, po to – 2000-2001 metais, po to – 2002-2003 metais, po to – 2004-2005 metais, po to – 2006-2007 metais, po to – 2008-2009 metais, po to – 2010-2011 metais, po to – 2012-2013 metais, po to – 2014-2015 metais, po to – 2016-2017 metais, po to – 2018-2019 metais, po to – 2020-2021 metais, po to – 2022-2023 metais, po to – 2024-2025 metais, po to – 2026-2027 metais, po to – 2028-2029 metais, po to – 2030-2031 metais, po to – 2032-2033 metais, po to – 2034-2035 metais, po to – 2036-2037 metais, po to – 2038-2039 metais, po to – 2040-2041 metais, po to – 2042-2043 metais, po to – 2044-2045 metais, po to – 2046-2047 metais, po to – 2048-2049 metais, po to – 2050-2051 metais, po to – 2052-2053 metais, po to – 2054-2055 metais, po to – 2056-2057 metais, po to – 2058-2059 metais, po to – 2060-2061 metais, po to – 2062-2063 metais, po to – 2064-2065 metais, po to – 2066-2067 metais, po to – 2068-2069 metais, po to – 2070-2071 metais, po to – 2072-2073 metais, po to – 2074-2075 metais, po to – 2076-2077 metais, po to – 2078-2079 metais, po to – 2080-2081 metais, po to – 2082-2083 metais, po to – 2084-2085 metais, po to – 2086-2087 metais, po to – 2088-2089 metais, po to – 2090-2091 metais, po to – 2092-2093 metais, po to – 2094-2095 metais, po to – 2096-2097 metais, po to – 2098-2099 metais, po to – 2100-2101 metais, po to – 2102-2103 metais, po to – 2104-2105 metais, po to – 2106-2107 metais, po to – 2108-2109 metais, po to – 2110-2111 metais, po to – 2112-2113 metais, po to – 2114-2115 metais, po to – 2116-2117 metais, po to – 2118-2119 metais, po to – 2120-2121 metais, po to – 2122-2123 metais, po to – 2124-2125 metais, po to – 2126-2127 metais, po to – 2128-2129 metais, po to – 2130-2131 metais, po to – 2132-2133 metais, po to – 2134-2135 metais, po to – 2136-2137 metais, po to – 2138-2139 metais, po to – 2140-2141 metais, po to – 2142-2143 metais, po to – 2144-2145 metais, po to – 2146-2147 metais, po to – 2148-2149 metais, po to – 2150-2151 metais, po to – 2152-2153 metais, po to – 2154-2155 metais, po to – 2156-2157 metais, po to – 2158-2159 metais, po to – 2160-2161 metais, po to – 2162-2163 metais, po to – 2164-2165 metais, po to – 2166-2167 metais, po to – 2168-2169 metais, po to – 2170-2171 metais, po to – 2172-2173 metais, po to – 2174-2175 metais, po to – 2176-2177 metais, po to – 2178-2179 metais, po to – 2180-2181 metais, po to – 2182-2183 metais, po to – 2184-2185 metais, po to – 2186-2187 metais, po to – 2188-2189 metais, po to – 2190-2191 metais, po to – 2192-2193 metais, po to – 2194-2195 metais, po to – 2196-2197 metais, po to – 2198-2199 metais, po to – 2200-2201 metais, po to – 2202-2203 metais, po to – 2204-2205 metais, po to – 2206-2207 metais, po to – 2208-2209 metais, po to – 2210-2211 metais, po to – 2212-2213 metais, po to – 2214-2215 metais, po to – 2216-2217 metais, po to – 2218-2219 metais, po to – 2220-2221 metais, po to – 2222-2223 metais, po to – 2224-2225 metais, po to – 2226-2227 metais, po to – 2228-2229 metais, po to – 2230-2231 metais, po to – 2232-2233 metais, po to – 2234-2235 metais, po to – 2236-2237 metais, po to – 2238-2239 metais, po to – 2240-2241 metais, po to – 2242-2243 metais, po to – 2244-2245 metais, po to – 2246-2247 metais, po to – 2248-2249 metais, po to – 2250-2251 metais, po to – 2252-2253 metais, po to – 2254-2255 metais, po to – 2256-2257 metais, po to – 2258-2259 metais, po to – 2260-2261 metais, po to – 2262-2263 metais, po to – 2264-2265 metais, po to – 2266-2267 metais, po to – 2268-2269 metais, po to – 2270-2271 metais, po to – 2272-2273 metais, po to – 2274-2275 metais, po to – 2276-2277 metais, po to – 2278-2279 metais, po to – 2280-2281 metais, po to – 2282-2283 metais, po to – 2284-2285 metais, po to – 2286-2287 metais, po to – 2288-2289 metais, po to – 2290-2291 metais, po to – 2292-2293 metais, po to – 2294-2295 metais, po to – 2296-2297 metais, po to – 2298-2299 metais, po to – 2300-2301 metais, po to – 2302-2303 metais, po to – 2304-2305 metais, po to – 2306-2307 metais, po to – 2308-2309 metais, po to – 2310-2311 metais, po to – 2312-2313 metais, po to – 2314-2315 metais, po to – 2316-2317 metais, po to – 2318-2319 metais, po to – 2320-2321 metais, po to – 2322-2323 metais, po to – 2324-2325 metais, po to – 2326-2327 metais, po to – 2328-2329 metais, po to – 2330-2331 metais, po to – 2332-2333 metais, po to – 2334-2335 metais, po to – 2336-2337 metais, po to – 2338-2339 metais, po to – 2340-2341 metais, po to – 2342-2343 metais, po to – 2344-2345 metais, po to – 2346-2347 metais, po to – 2348-2349 metais, po to – 2350-2351 metais, po to – 2352-2353 metais, po to – 2354-2355 metais, po to – 2356-2357 metais, po to – 2358-2359 metais, po to – 2360-2361 metais, po to – 2362-2363 metais, po to – 2364-2365 metais, po to – 2366-2367 metais, po to – 2368-2369 metais, po to – 2370-2371 metais, po to – 2372-2373 metais, po to – 2374-2375 metais, po to – 2376-2377 metais, po to – 2378-2379 metais, po to – 2380-2381 metais, po to – 2382-2383 metais, po to – 2384-2385 metais, po to – 2386-2387 metais, po to – 2388-2389 metais, po to – 2390-2391 metais, po to – 2392-2393 metais, po to – 2394-2395 metais, po to – 2396-2397 metais, po to – 2398-2399 metais, po to – 2400-2401 metais, po to – 2402-2403 metais, po to – 2404-2405 metais, po to – 2406-2407 metais, po to – 2408-2409 metais, po to – 2410-2411 metais, po to – 2412-2413 metais, po to – 2414-2415 metais, po to – 2416-2417 metais, po to – 2418-2419 metais, po to – 2420-2421 metais, po to – 2422-2423 metais, po to – 2424-2425 metais, po to – 2426-2427 metais, po to – 2428-2429 metais, po to – 2430-2431 metais, po to – 2432-2433 metais, po to – 2434-2435 metais, po to – 2436-2437 metais, po to – 2438-2439 metais, po to – 2440-2441 metais, po to – 2442-2443 metais, po to – 2444-2445 metais, po to – 2446-2447 metais, po to – 2448-2449 metais, po to – 2450-2451 metais, po to – 2452-2453 metais, po to – 2454-2455 metais, po to – 2456-2457 metais, po to – 2458-2459 metais, po to – 2460-2461 metais, po to – 2462-2463 metais, po to – 2464-2465 metais, po to – 2466-2467 metais, po to – 2468-2469 metais, po to – 2470-2471 metais, po to – 2472-2473 metais, po to – 2474-2475 metais, po to – 2476-2477 metais, po to – 2478-2479 metais, po to – 2480-2481 metais, po to – 2482-2483 metais, po to – 2484-2485 metais, po to – 2486-2487 metais, po to – 2488-2489 metais, po to – 2490-2491 metais, po to – 2492-2493 metais, po to – 2494-2495 metais, po to – 2496-2497 metais, po to – 2498-2499 metais, po to – 2500-2501 metais, po to – 2502-2503 metais, po to – 2504-2505 metais, po to – 2506-2507 metais, po to – 2508-2509 metais, po to – 2510-2511 metais, po to – 2512-2513 metais, po to – 2514-2515 metais, po to – 2516-2517 metais, po to – 2518-2519 metais, po to – 2520-2521 metais, po to – 2522-2523 metais, po to – 2524-2525 metais, po to – 2526-2527 metais, po to – 2528-2529 metais, po to – 2530-2531 metais, po to – 2532-2533 metais, po to – 2534-2535 metais, po to – 2536-2537 metais, po to – 2538-2539 metais, po to – 2540-2541 metais, po to – 2542-2543 metais, po to – 2544-2545 metais, po to – 2546-2547 metais, po to – 2548-2549 metais, po to – 2550-2551 metais, po to – 2552-2553 metais, po to – 2554-2555 metais, po to – 2556-2557 metais, po to – 2558-2559 metais, po to – 2560-2561 metais, po to – 2562-2563 metais, po to – 2564-2565 metais, po to – 2566-2567 metais, po to – 2568-2569 metais, po to – 2570-2571 metais, po to – 2572-2573 metais, po to – 2574-2575 metais, po to – 2576-2577 metais, po to – 2578-2579 metais, po to – 2580-2581 metais, po to – 2582-2583 metais, po to – 2584-2585 metais, po to – 2586-2587 metais, po to – 2588-2589 metais, po to – 2590-2591 metais, po to – 2592-2593 metais, po to – 2594-2595 metais, po to – 2596-2597 metais, po to – 2598-2599 metais, po to – 2600-2601 metais, po to – 2602-2603 metais, po to – 2604-2605 metais, po to – 2606-2607 metais, po to – 2608-2609 metais, po to – 2610-2611 metais, po to – 2612-2613 metais, po to – 2614-2615 metais, po to – 2616-2617 metais, po to – 2618-2619 metais, po to – 2620-2621 metais, po to – 2622-2623 metais, po to – 2624-2625 metais, po to – 2626-2627 metais, po to – 2628-2629 metais, po to – 2630-2631 metais, po to – 2632-2633 metais, po to – 2634-2635 metais, po to – 2636-2637 metais, po to – 2638-2639 metais, po to – 2640-2641 metais, po to – 2642-2643 metais, po to – 2644-2645 metais, po to – 2646-2647 metais, po to – 2648-2649 metais, po to – 2650-2651 metais, po to – 2652-2653 metais, po to – 2654-2655 metais, po to – 2656-2657 metais, po to – 2658-2659 metais, po to – 2660-2661 metais, po to – 2662-2663 metais, po to – 2664-2665 metais, po to – 2666-2667 metais, po to – 2668-2669 metais, po to – 2670-2671 metais, po to – 2672-2673 metais, po to – 2674-2675 metais, po to – 2676-2677 metais, po to – 2678-2679 metais, po to – 2680-2681 metais, po to – 2682-2683 metais, po to – 2684-2685 metais, po to – 2686-2687 metais, po to – 2688-2689 metais, po to – 2690-2691 metais, po to – 2692-2693 metais, po to – 2694-2695 metais, po to – 2696-2697 metais, po to – 2698-2699 metais, po to – 2700-2701 metais, po to – 2702-2703 metais, po to – 2704-2705 metais, po to – 2706-2707 metais, po to – 2708-2709 metais, po to – 2710-2711 metais, po to – 2712-2713 metais, po to – 2714-2715 metais, po to – 2716-2717 metais, po to – 2718-2719 metais, po to – 2720-2721 metais, po to – 2722-2723 metais, po to – 2724-2725 metais, po to – 2726-2727 metais, po to – 2728-2729 metais, po to – 2730-2731 metais, po to – 2732-2733 metais, po to – 2734-2735 metais, po to – 2736-2737 metais, po to – 2738-2739 metais, po to – 2740-2741 metais, po to – 2742-2743 metais, po to – 2744-2745 metais, po to – 2746-2747 metais, po to – 2748-2749 metais, po to – 2750-2751 metais, po to – 2752-2753 metais, po to – 2754-2755 metais, po to – 2756-2757 metais, po to – 2758-2759 metais, po to – 2760-2761 metais, po to – 2762-2763 metais, po to – 2764-2765 metais, po to – 2766-2767 metais, po to – 2768-2769 metais, po to – 2770-2771 metais, po to – 2772-2773 metais, po to – 2774-2775 metais, po to – 2776-2777 metais, po to – 2778-2779 metais, po to – 2780-2781 metais, po to – 2782-2783 metais, po to – 2784-2785 metais, po to – 2786-2787 metais, po to – 2788-2789 metais, po to – 2790-2791 metais, po to – 2792-2793 metais, po to – 2794-2795 metais, po to – 2796-2797 metais, po to – 2798-2799 metais, po to – 2800-2801 metais, po to – 2802-2803 metais, po to – 2804-2805 metais, po to – 2806-2807 metais, po to – 2808-2809 metais, po to – 2810-2811 metais, po to – 2812-2813 metais, po to – 2814-2815 metais, po to – 2816-2817 metais, po to – 2818-2819 metais, po to – 2820-2821 metais, po to – 2822-2823 metais, po to – 2824-2825 metais, po to – 2826-2827 metais, po to – 2828-2829 metais, po to – 2830-2831 metais, po to – 2832-2833 metais, po to – 2834-2835 metais, po to – 2836-2837 metais, po to – 2838-2839 metais, po to – 2840-2841 metais, po to – 2842-2843 metais, po to – 2844-2845 metais, po to – 2846-2847 metais, po to – 2848-2849 metais, po to – 2850-2851 metais, po to – 2852-2853 metais, po to – 2854-2855 metais, po to – 2856-2857 metais, po to – 2858-2859 metais, po to – 2860-2861 metais, po to – 2862-2863 metais, po to – 2864-2865 metais, po to – 2866-2867 metais, po to – 2868-2869 metais, po to – 2870-2871 metais, po to – 2872-2873 metais, po to – 2874-2875 metais, po to – 2876-2877 metais, po to – 2878-2879 metais, po to – 2880-2881 metais, po to – 2882-2883 metais, po to – 2884-2885 metais, po to – 2886-2887 metais, po to – 2888-2889 metais, po to – 2890-2891 metais, po to – 2892-2893 metais, po to – 2894-2895 metais, po to – 2896-2897 metais, po to – 2898-2899 metais, po to – 2900-2901 metais, po to – 2902-2903 metais, po to – 2904-2905 metais, po to – 2906-2907 metais, po to – 2908-2909 metais, po to – 2910-2911 metais, po to – 2912-2913 metais, po to – 2914-2915 metais, po to – 2916-2917 metais, po to – 2918-2919 metais, po to – 2920-2921 metais, po to – 2922-2923 metais, po to – 2924-2925 metais, po to – 2926-2927 metais, po to – 2928-2929 metais, po to – 2930-2931 metais, po to – 2932-2933 metais, po to – 2934-2935 metais, po to – 2936-2937 metais, po to – 2938-2939 metais, po to – 2940-2941 metais, po to – 2942-2943 metais, po to – 2944-2945 metais, po to – 2946-2947 metais, po to – 2948-2949 metais, po to – 2950-2951 metais, po to – 2952-2953 metais, po to – 2954-2955 metais, po to – 2956-2957 metais, po to – 2958-2959 metais, po to – 2960-2961 metais, po to – 2962-2963 metais, po to – 2964-2965 metais, po to – 2966-2967 metais, po to – 2968-2969 metais, po to – 2970-2971 metais, po to – 2972-2973 metais, po to – 2974-2975 metais, po to – 2976-2977 metais, po to – 2978-2979 metais, po to – 2980-2981 metais, po to – 2982-2983 metais, po to – 2984-2985 metais, po to – 2986-2987 metais, po to – 2988-2989 metais, po to – 2990-2991 metais, po to – 2992-2993 metais, po to – 2994-2995 metais, po to – 2996-2997 metais, po to – 2998-2999 metais, po to – 3000-3001 metais, po to – 3002-3003 metais, po to – 3004-3005 metais, po to – 3006-3007 metais, po to – 3008-3009 metais, po to – 3010-3011 metais, po to – 3012-3013 metais, po to – 3014-3015 metais, po to – 3016-3017 metais, po to – 3018-3019 metais, po to – 3020-3021 metais, po to – 3022-3023 metais, po to – 3024-3025 metais, po to – 3026-3027 metais, po to – 3028-3029 metais, po to – 3030-3031 metais, po to – 3032-3033 metais, po to – 3034-3035 metais, po to – 3036-3037 metais, po to – 3038-3039 metais, po to – 3040-3041 metais, po to – 3042-3043 metais, po to – 3044-3045 metais, po to – 3046-3047 metais, po to – 3048-3049 metais, po to – 3050-3051 metais, po to – 3052-3053 metais, po to – 3054-3055 metais, po to – 3056-3057 metais, po to – 3058-3059 metais, po to – 3060-3061 metais, po to – 3062-3063 metais, po to – 3064-3065 metais, po to – 3066-3067 metais, po to – 3068-3069 metais, po to – 3070-3071 metais, po to – 3072-3073 metais, po to – 3074-3075 metais, po to – 3076-3077 metais, po to – 3078-3079 metais, po to – 3080-3081 metais, po to – 3082-3083 metais, po to – 3084-3085 metais, po to – 3086-3087 metais, po to – 3088-3089 metais, po to – 3090-3091 metais, po to – 3092-3093 metais, po to – 3094-3095 metais, po to – 3096-3097 metais, po to – 3098-3099 metais, po to – 3100-3101 metais, po to – 3102-3103 metais, po to – 3104-3105 metais, po to – 3106-3107 metais, po to – 3108-3109 metais, po to – 3110-3111 metais, po to – 3112-3113 metais, po to – 3114-3115 metais, po to – 3116-3117 metais, po to – 3118-3119 metais, po to – 3120-3121 metais, po to – 3122-3123 metais, po to – 3124-3125 metais, po to – 3126-3127 metais, po to – 3128-3129 metais, po to – 3130-3131 metais, po to – 3132-3133 metais, po to – 3134-3135 metais, po to – 3136-3137 metais, po to – 3138-3139 metais, po to – 3140-3141 metais, po to – 3142-3143 metais, po to – 3144-3145 metais, po to – 3146-3147 metais, po to – 3148-3149 metais, po to – 3150-3151 metais, po to – 3152-3153 metais, po to – 3154-3155 metais, po to – 3156-3157 metais, po to – 3158-3159 metais, po to – 3160-3161 metais, po to – 3162-3163 metais, po to – 3164-3165 metais, po to – 3166-3167 metais, po to – 3168-3169 metais, po to – 3170-3171 metais, po to – 3172-3173 metais, po to – 3174-3175 metais, po to – 3176-3177 metais, po to – 3178-3179 metais, po to – 3180-3181 metais, po to – 3182-3183 metais, po to – 3184-3185 metais, po to – 3186-3187 metais, po to – 3188-3189 metais, po to – 3190-3191 metais, po to – 3192-3193 metais, po to – 3194-3195 metais, po to – 3196-3197 metais, po to – 3198-3199 metais, po to – 3200-3201 metais, po to – 3202-3203 metais, po to – 3204-3205 metais, po to – 3206-3207 metais, po to – 3208-3209 metais, po to – 3210-3211 metais, po to – 3212-3213 metais, po to – 3214-3215 metais, po to – 3216-3217 metais, po to – 3218-3219 metais, po to – 3220-3221 metais, po to – 3222-3223 metais, po to – 3224-3225 metais, po to – 3226-3227 metais, po to – 3228-3229 metais, po to – 3230-3231 metais, po to – 3232-3233 metais, po to – 3234-3235 metais, po to – 3236-3237 metais, po to – 3238-3239 metais, po to – 3240-3241 metais, po to – 3242-3243 metais, po to – 3244-3245 metais, po to – 3246-3247 metais, po to – 3248-3249 metais, po to – 3250-3251 metais, po to – 3252-3253 metais, po to – 3254-3255 metais, po to – 3256-3257 metais, po to – 3258-3259 metais, po to – 3260-3261 metais, po to – 3262-3263 metais, po to – 3264-3265 metais, po to – 3266-3267 metais, po to – 3268-3269 metais, po to – 3270-3271 metais, po to – 3272-3273 metais, po to – 3274-3275 metais, po to – 3276-3277 metais, po to – 3278-3279 metais, po to – 3280-3281 metais, po to – 3282-3283 metais, po to – 3284-3285 metais, po to – 3286-3287 metais, po to – 3288-3289 metais, po to – 3290-3291 metais, po to – 3292-3293 metais, po to – 3294-3295 metais, po to – 3296-3297 metais, po to – 3298-3299 metais, po to – 3300-3301 metais, po to – 3302-3303 metais, po to – 3304-3305 metais, po to – 3306-3307 metais, po to – 3308-3309 metais, po to – 3310-3311 metais, po to – 3312-3313 metais, po to – 3314-3315 metais, po to – 3316-3317 metais, po to – 3318-3319 metais, po to – 3320-3321 metais, po to – 3322-3323 metais, po to – 3324-3325 metais, po to – 3326-3327 metais, po to – 3328-3329 metais, po to – 3330-3331 metais, po to – 3332-3333 metais, po to – 3334-3335 metais, po to – 3336-3337 metais, po to – 3338-3339 metais, po to – 3340-3341 metais, po to – 3342-3343 metais, po to – 3344-3345 metais, po to – 3346-3347 metais, po to – 3348-3349 metais, po to – 3350-3351 metais, po to – 3352-3353 metais, po to – 3354-3355 metais, po to – 3356-3357 metais, po to – 3358-3359 metais, po to – 3360-3361 metais, po to – 3362-3363 metais, po to – 3364-3365 metais, po to – 3366-3367 metais, po to – 3368-3369 metais, po to – 3370-3371 metais, po to – 3372-3373 metais, po to – 3374-3375 metais, po to – 3376-3377 metais, po to – 3378-3379 metais, po to – 3380-3381 metais, po to – 3382-3383 metais, po to – 3384-3385 metais, po to – 3386-3387 metais, po to – 3388-3389 metais, po to – 3390-3391 metais, po to – 3392-3393 metais, po to – 3394-3395 metais, po to – 3396-3397 metais, po to – 3398-3399 metais, po to – 3400-3401 metais, po to – 3402-3403 metais, po to – 3404-3405 metais, po to – 3406-3407 metais, po to – 3408-3409 metais, po to – 3410-3411 metais, po to – 3412-3413 metais, po to – 3414-3415 metais, po to – 3416-3417 metais, po to – 3418-3419 metais, po to – 3420-3421 metais, po to – 3422-3423 metais, po to – 3424-3425 metais, po to – 3426-3427 metais, po to – 3428-3429 metais, po to – 3430-3431 metais, po to – 3432-3433 metais, po to – 3434-3435 metais, po to – 3436-3437 metais, po to – 3438-3439 metais, po to – 3440-3441 metais, po to – 3442-3443 metais, po to – 3444-3445 metais, po to – 3446-3447 metais, po to – 3448-3449 metais, po to – 3450

Retų knygų skyrius Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje

DANAS LAPKUS

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus Čikagoje per 30 gyvavimo metų yra sukaupęs turtingą biblioteką. Bene vertingiausia jos dalis — Retų knygų skyrius, kuriame saugoma apie 300 senų ir ypatingą reikšmę lietuvių kultūrai turinčių knygų. Šiomet, švenčiant pirmosios lietuviškos knygos 450-ąsias metines, vertėtų pristatyti skaitytojams bent keletą tokių leidinių.

Michalonis Lituani (Mykolas Lietuvius [Tiškevičius?]) veikalas *De moribus Tartarorum, Lituorum et Moschorum* (Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius) išleistas kartu su Johan Lasicius *De diis Samagitarum caeterorumque Sarmatarum* (Apie žemaičių ir kitų sarmatų dievus) Basel, Sveicarijoje, 1615 metais, 64 puslapių. Knyga parašyta lotyniškai, tačiau autoriai cituoja lietuviškus posakius, pavyzdžiui, „Percune deuaite niemuski vnd mana, dievuu melsu tavvi palti miesu“, arba „Vvaizganthos deuaite auging mani linus teip ilgies, ik mani, nie duok munus nogus eithi“. Knyga įrasta pergamentu, Lietuvos TSR bibliografija nurodo tik vieną kitą Lietuvoje žinomą egzempliorių.

Puikiai išsilaikiusi devynių tomų Teodoro Narbuto *Dzieje starozytne Narodu Litewskiego* (Lietuvių tautos senovė) išleista Vilniuje 1837 metais. Anot istorikės Vandos Daugirdaitės-Sraugienės, „Narbutas parašė 9 tomų Lietuvos istoriją iki 1569 m. Liublino unijos. Čia jis sulaužė savo plunksną, aimanuodamas dėl Lietuvos savarankumo nustojo. Šios knygos buvo laikomos kiekvieno bajoro pastogė kaip šventenybė greta Biblijos ir Lietuvos Statuto“.

Puikiai išsaugotas *Statuta Serenissimi Domini D. Sigismundi*

di Primi, Poloniae Regis, Magni Ducis Lithuaniae, išleistas 1602 metais Žygimanto Senojo įstatymų rinkinys su Vycio herbu tituliname puslapyje ir paties karaliaus portretu pirmajame priešlapyje.

Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego (Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutas), Vilnius 1744. Pirmas Statuto leidimas pasirodė 1529 metais. Čia

buvo surinkti visi iki tol kunigaikščių išleisti įstatymai. Statute rašoma, kokią valdžią turi Didysis Kunigaikštis, apibrėžiamos gyventojų pareigos ginti valstybę, stoti į karą, bajorų teisės, turto padalijimas tarp minių, įvairūs nusikaltimai ir bausmės, mokesčiai ir t.t. Kiti Statuto leidimai pasirodė Krokuvoje 1588 metais Vilniuje — 1619, Varšuvoje — 1648, Vilniuje — 1698 ir Vilniuje — 1744. Lietuvos Statutas yra vienas seniausių ir įdomiausių Europos teisinių dokumentų.

Leonard Chodzko *La Pologne: Historique, Litteraire, Monu-*

mentale. Paris, 1841. 472 puslapiai. Aukštos poligrafinės kokybės knyga prancūzų kalba supažindina su Lenkijos, o kartu ir Lietuvos istorinėmis, geografinėmis ir kultūrinėmis įžymybėmis. Tekstas iliustruotas vario graviūromis (kiekvieną jų saugo įklijuotas permatomo skudurinio popieriaus lapas), kurių keletas išraižyta pagal Pranciškaus Smuglevičiaus paveikslus.

Visokios naujos giesmės arba evangeliški psalmi (Enriko Posto leidykla Tilžėje, 1856. 689 puslapiai). Knyga išspausdinta gotišku šriftu. Tai anksciausias žinomas šios knygos leidimas. Knygos istorijai įdomūs buvusio savininko lietuviški įrašai (1881). Taip pat radome tarp puslapių mūsų amžiaus pradžios japoniškų ir vokiškų banknotų — gal pas knygos savininką jie pateko, keliaujant į Ameriką. Retų knygų saugykloje taip pat saugoma daugiau kaip šimtas panašių giesmynų ir maldaknygių.

Simono Daukanto *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių*. (Plymouth, Pennsylvania. Spausdėję Juozo Paukščio, Susivienijimo Lietuvių Romos Katalikų Amerikoje lėšomis, 1893 metais). Knygos tekstas prieš tai buvo spausdinamas dalimis Plymouth'o „Vienybėje lietuvininkų“ 1892-1893 metais. Pirmas knygos leidimas išėjo Peterburge 1845 metais, pasirašytas Laukio. Lietuvoje knyga buvo išleista tik 1935 metais Kaune.

Vydano Tilžėje 1907 metais išleistas knygos *Slaptinga žmogaus didybė ir Visatos sąranga*. Įdomu, kad šiose knygose Vydūnas tebenauduoja savo paties susikurtą rašybą, kitiems autoriams jau laikantis rašytinės lietuvių kalbos normų.

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus bibliotėkos retų knygų kolekcija įdomi tuo, kad atspindi 19-20-ojo amžių sandūros lietuvių savimonę ir knygos vertės supratimą. Juk plaukiant laivais į Ameriką, mūsų protėviams reikėjo tikrai gerai apgal-

site vaikų. Be vaikų neverta gyvenime nė viena diena“.

***

Neatsėjo. Vaikų nebuvo ir tėvas nepritarė skyryboms. Jiedu buvo kaip du medinukai, nepribrendę, vaikai, dar per jauni amžinom jungtuvėm. Abu nuėjo savais keliais, ramūs, gal net negirdėdami liūdno smuiko melodijos ar bugno dundėsio. Tai buvo ne jiems, „babyboomers“.

Po to, vel nuobodulys nesiskyrė nuo Stepo. Atsibodo tas pats jo matomas vaizdas pro langą, tie patys skubiai nupirkti baldai, įgriso tie patys sienų popieriaus apmušalai, reprodukcijos. Įgriso jo mintys, ir jis pats sau atsibodo.

Pastoviai nedirbo, vis keitė darbus, kas specialistui buvo lengva. Jei kitam mieste — reikėjo naujo buto, atsirado nauji draugai ir kartais naujas klimatas: dirbo Kalifornijoje, Floridoje ir laikinai įdomiame New York'e. Čia susidomėdavo vis nauja simpatiška drauge, išgėrimais, daužėsi be geografinių žinių (analfabetas toj srity, istorijoj ir literaturoj) Karibų salose ir Pietų Amerikoje. Pradėjo net eit į kulinarinis kursus, užeidavo pas jauną psichoterapistą, kuris tik klausėsi jo blaškymosi fragmentų, mirkčiodamas akimis, „So...“ įterpdamas.

Patiko nauji darbai, gyvenimas vis naujose apylinkėse... Nors atminty šios vietos jam pradėjo maitintis, kai rašydavo darbo prašymus. Kiekvienas miesto pakeitimas kitu tapo vis lengvesnis. Tų miestų bus galybė, vaidenos. Užmiršo net tėvą, ilgai jo nebelankė.

Ir štai vel grįžo į Čikagą. Šikart jau į devynioliktą aukštą prie ežero.

Suzinojo, kad tėvas, gelbėdamas savo mylimą šunį, išstrukusį su grandinele apie kaklą ir užsikapsčiusį ant traukinio pylimo, buvo partrenktas; stuktelėtas ir sužeistas manevruojančio traukinio. Šunelio nebeatgaivino. Tėvą vos atpažino.

Stepas lankė dar guvų tėvą ligoninėje. Stepo nuoboduly atsirado tėvo kancija. Tai pastebėjo Čikagos draugai.

LEONARD CHODZKO,

Ancien rédacteur en chef
de la POLOGNE Historique, Littéraire, Monumentale et PITTORESQUE.

PARIS,

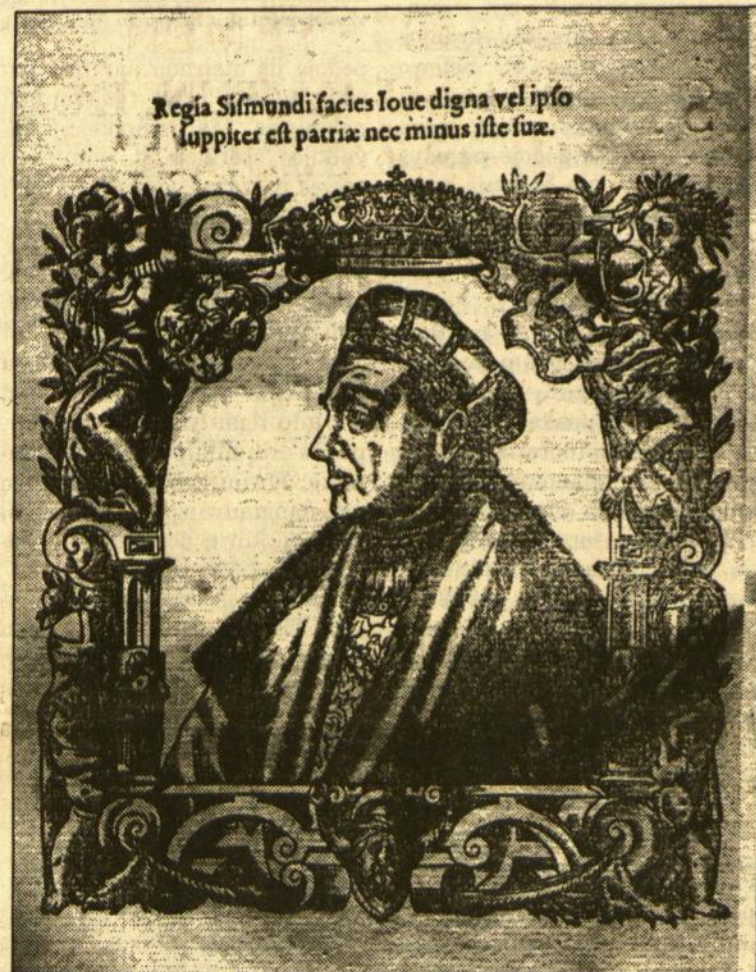
BUREAU CENTRAL. RUE SAINT-GERMAIN DES PRÉS.

Viršų — vinjetė su Lenkijos ir Lietuvos Respublikos simboliais Chodzko Paryžiuje išleistoje knygoje (Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus retų knygų skyrius).

voti, ką pasiimti kaip būtiną daiktą ir ką palikti. Čia matyti ir muziejaus svarba, kai, dažniausiai, pavieniams žmonėms dovanojant atskiras knygas, muziejuje jos įsilieja į kolekciją ir tampa lietuvių kultūros ir mokslo istorijos dalimi.

Muziejaus biblioteka dirba kasdien nuo 10 v.v. iki 4 v.p.p. O Retų knygų skyriaus kolekciją galima pamatyti, iš anksto susitarus su bibliotekos darbuotojais tel. 773-582-6500. Biblioteka mielai priims ir naujas knygų dovanas.

• JAV Lietuvių Bendruomenės **Mažvydo katekizmo minėjimo** (1997-iejį — lietuviškos knygos metai) komitetas turi Internet puslapio adresą: [http://daugenis.mch.mil.lt / atspindziai / index.htm](http://daugenis.mch.mil.lt/index.htm) Susidomėjusieji ir norintys įsijungti į Mažvydo „Katekizmo“ minėjimo projektą kviečiami šiuo adresu pasinaudoti.

Žygimanto Senojo portretas jo Statuto priešlapyje, 1602 metai (Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus retų knygų skyrius).

Petras Melnikas

Grįžimas į save

Stepas vėl gyveno Čikagoje, šiuo metu prie ežero, devynioliktoje aukšte. Vidutinio amžiaus, kiek gunktelėjęs, prarėjęs plaukus. Nustebo kartą į kelias dulkes išsiūrėjęs. Stebėjo tas kelias dulkes saulės spindulių pluošte, išsiveržusias pro langą iš ežero pusės. Tokias mažytes, nereikšmingas, besisupančias dideliame kambaryje, kaip atomus begalybėje. Ar jis toks pats supasi svieto begalybėje?

Dulkelių seniau nepastebėdavo, nekrepdavo dėmesio. Tai smulkmena. Utiukė. Atplaišos nuo reikšmingų objektų. Ar batų atneštos iš lauko. Ir tai viskas. Kažkodėl jos veikė raminančiai, įplaukdamos į spindulio stulpą.

Pro langą buvo matyt garlaiviukas, nedaug kelio vandenys padaręs. Judėjo lyg į dešinę, kelis colius pasistumdamas, bet vėl lyg sustingo, kaip nutapytas ežero akvarelėje.

Stepas, imigranto sūnus, taip troško reikšmingumo. Ypač jo tėvas. Tėvas, lipdamas iš traukinio į traukinį, iš Lietuvos laivu perplaukęs Atlantą, traukiniu atsibeldė į Čikagą. Traukiniams reikėjo pasakyti sudie, bet ne, apsigyveno netoli begių pylimo, kad jį kur šakės — artiau darbovietės.

Prieš trisdešimt metų tėvas stadione stebėjo kompiuterių mokslus baigiantį Steponą, pašauktą pasiimti diplomą ant aukštos platformos, stadionui užiant. Kokia garbė! Kokia svarba — jėga! Koks ypatingas jautėsi Stepas.

Darbdaviai juos medžiote medžiojo universiteto kiemuose. Gaila, kad ten nedalyvavo anksti mirusi motina.

Stepas studijavo su principu: „Kad ir apsi-versiu, bet nepasiduosi“. Šimtas įvairių mokslų, o manasis vienas geras. Ir laimėjo. Juk kompiuterių mokslas plečiasi. Rušiuos visą žmonijos žinojimą, išmintį, patyrimus.

Medicinoje ligos ir gydymai bus suregistruoti, skaičiavimai bus atliekami paspaudus mygtuką. Visa knygų biblioteka tilps mažoj dėžutėje. „In other words...“ kompiuteriai valdys pasaulį ir žmones.

***

Išeidamas iš universiteto buvo pilnas planų. Tėvas kalbėjo, kad po sunkių studijų bus lengviau, kiti — kad sunkiau.

Darbuose gan mažai iš pradžių atlygino. Vėliau darbai tapo nuobodūs, pašėliško tempo, komplikuoti. Jo bendradarbiai jautėsi galiūnais; meną, knygas ir muziką, laikydami žemesnio lygio už savo programas technikoje.

Taciau vėliau pasauly padvigubėjo žmonių. Ir kompiuterių specialistų skaičius. Tokioj specialistų gausybėje ir jo vertė krito.

Nuobodžiavo ir nesijautė „tops“.

Nuobodžiavo ir nustebo, radęs, kad turčiai lyg daugiau už jį nuobodžiavo. Keista... Jis pats buvo dar tik žengias į tą pažįstamą turistų gretas. Dar tik taupė šimtine prie šimtinės. Matė, visi ir jis pats nepabėgs nuo nuobodulio. Įsitraukė su tais draugais vartoti svaigalus, vėliau įsileisdavo linksmesnį apą injekcijomis, rūkė „zolelę“. „Pamėgink“, jį kurstė šėtoniukai, „velnias tavęs negriebs“. Dar negriebė, bet jis lyg aptingo ir susilpnėjo.

Toje buklėje jį vis traukė viena simpatinga, gražiom kojom, padavėja restorane, kur valgė. Tiesios, proporcingos kojos jam buvo įstingusios ir jausmus ir įkyriai atsiradavo minityse. Ji nešiojo valgius ir mandagiai statydavo ant stalo, vis klausdama, ar viskas gerai. Tik tuo jie ir buvo pažįstami, ir jis pakvietė ją išeiti pasėdėti parke. Jį tuo lyg buvo patenkinta, o gal ir ne. Ir turbūt iš nuobodulio Stepas „pamėgino“ vedybas kaip kažką naujo, neapsigalvojęs, staiga. Tėvukas sakė „Turė-

mingumą didžiulę Amerikoj.

— Įsivaizduok, stadione gaudamas diplomą jautėsi gal per dideliu galiūnu, svarbiu, garbingu ir nengalimu žmogum, — Stepui priminė psichiatras. — Nuobodulys rodė tavo nereikšmingumą didmiesčiuose...

Štai kodėl, galvojo Stepas, jis bijojo vienišų pavakarių, dažnai žiūrėdamas pro langą į ežerą. Arba kada stebėdavo įsigilinęs, kaip juda laikrodys. Jautė, kaip slenka laikas, kai štai diena yra šalta, kad jo valia yra silpna — lygi nuliui.

Stebėjo net dulkes saulės spindulio stulpė.

***

Kartą, išeinant iš ligoninės, seselės sustabdė, pasišaukė į šoną ir lyg paslaptį Stepui pasakė:

— Tėvukas tavo laimingas, kad jį kraujuotą nuplovė ir atpažino sanitarai. Tokiose nelaimėse jie dažnai atpažįsta tik iš nuotraukų dokumentuose, piniginių.

Baisu, galvojo Stepas. Jis būtų likęs be motinos ir be tėvo, kaip nuobodžiaujantis pirštas miestų dauntaunuose.

***

Susimąstęs apie save — dulkę, savo nereikšmingumą, Stepas žiūrėjo į ežerą. Galvojo, ar psichiatro aiškinimai atneš ką nors gero? „Kai būsiu išbaigtas, kaip jus žadate, ar bus vietos tobulėti? — kartą paklausė psichiatro.

— Nezinia, — atsakė jis. — Bet bus geriau, negu jaunatviškos iliuzijos studentaujant ir kelimas savęs į viršų. Nuobodulys tau buvo geras ir tuo, įleido šviesą ir supratimą į tavo gyvenimą iki šiol.

Pro langą matomas garlaiviukas, mažant, nedaug kelio vandenys padarė. Į dešinę — gal kelis colius.

O kiek garlaiviukas stengėsi, puškuodamas dumais, ir kiek anglių sukūreno? Bet liko beveik toj patioj vietoj, kaip ir Stepas su savo pastangomis stebėti dvi dulkes išsiveržusiam saulės spindulio pluošte. Ar ir jis, kaip jos, supasi svieto begalybėje?